

Öznel Eksik ?stihdam Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Öznel Eksik ?stihdam Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=28842>

Özet

Öznel Eksik İstihdam Ölçeği, bireylerin mevcut istihdam durumları kendi beklenti ve algılarıyla karşılaştırarak yaşadıkları eksik istihdam duygusunu ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikolojik araçtır. Bu ölçek, özellikle Türkiye'deki çalışanlar için öznel eksik istihdam deneyimlerini değerlendirmek için Aytenur Büyükgöze Kavas ve arkadaşları tarafından Türkçeye uyarlanmıştır ve geçerlik-güvenirlilik çalışmaları yapılmıştır. Ölçek, düşük ücret, statü uyumsuzluğu, saat uyuşmazlığı, çalışma alanı ve yoksulluk ücretli istihdam gibi boyutlar altında eksik istihdamın farklı veçhelerini ele almaktadır. Bu uyarlama çalışması, Türk işgücü piyasasında öznel eksik istihdamın yaygınlığını ve sonuçlarını anlamak için önemli bir katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Öznel Eksik İstihdam, İş Doyumu, Kariyer Değerlendirmesi, Psikometri, Uyarlama, Türkiye, Ölçme, Geçerlik, Güvenirlilik, Doğrulayıcı Faktör Analizi

Yazarlar

Buyukgoze-Kavas, A., Allan, B. A., Turan, M., Kirazci, F.

Amaç

Öznel Eksik İstihdam Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin kendi algılarına dayalı olarak eksik istihdam deneyimlerini nicel olarak değerlendirmektir. Bu, kişisel nitelikler, beklentiler ve mevcut iş koşulları arasındaki uyumsuzlukları, özellikle ücret, statü, çalışma saatleri ve çalışma alanı gibi faktörler üzerinden belirlemeyi hedefler. Ölçek, bireylerin yetkinliklerinin altında bir pozisyonda çalışması (aşağı niteliklilik), hak ettiklerinden daha düşük ücret alması veya çalışma saatlerinin yetersiz olması gibi durumları öznel bir bakış açısıyla ölçer.

Bu uyarlama çalışması, ölçeğin Türk çalışanlar arasında geçerli ve güvenilir bir şekilde kullanılabileceğini göstermeyi amaçlamıştır. Böylece, Türkiye'deki işgücü piyasasında eksik istihdamın psikolojik etkilerini ve kariyer sonuçlarını inceleyen araştırmacılara standart bir ölçüm aracı sunulmuştur. Ölçek, eksik istihdamın bireysel ve örgütsel düzeydeki etkilerini, örneğin iş doyumu ve işten ayrılma niyeti gibi değişkenlerle ilişkisini anlamak için değerli bir araçtır.

Yapı

Öznel Eksik İstihdam, bireyin kendi algısına göre işinin beklentilerini karşılamaması durumunu ifade eden çok boyutlu bir psikolojik yapıdır. Bu ölçek, eksik istihdamın beş temel alt boyut üzerinden değerlendirilmektedir: **düşük ücret** (bireyin niteliklerine karşılıklı ücretin yetersizliği), **statü uyumsuzluğu** (eğitim veya deneyim seviyesine uygun olmayan bir pozisyonda

çalışma), **saat uyuşmazlığı** (istenilen veya ihtiyaç duyulan çalışmada saatlerinden daha az çalışmak), **çalışma alanı** (uzmanlık veya ilgi alanına uygun olmayan bir alanda çalışma) ve **yoksulluk ücretli istihdam** (kazancın temel yaşam ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalması).

Bu boyutlar, bireyin işine yönelik memnuniyetsizliğini ve iş-benlik uyumsuzluğunu yansıtmaktadır. Ölçek, bu farklı veçheleri ölçerek, eksik istihdamın genel etkisinin yanı sıra, hangi spesifik alanlarda sorun yaşanıyor da belirlemeye olanak tanır. Böylece, araştırmacılar ve uygulayıcılar, eksik istihdamın bireylerin psikolojik iyi oluşu, iş doyumunu ve kariyer gelişimi üzerindeki karmaşık etkilerini daha derinlemesine analiz edebilirler.

Geçerlik

Öznel Eksik İstihdam Ölçeği'nin geçerlik çalışmaları, kapsamlı istatistiksel analizlerle desteklenmiştir. İlk olarak, ölçeğin faktör yapısını doğrulamak amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. Analiz sonuçları, ölçeğin 6 faktörlü yapısının verilere en iyi uyumu gösterdiğini ortaya koymuştur ($\chi^2(614) = 1738.36$, $p < .001$, $\chi^2/df = 2.83$, AIC = 1,916.36, CFI = .92, RMSEA = .06, 90% CI, SRMR = .05). Bu değerler, modelin iyi bir uyum sergilediğine işaret etmektedir.

Ayrıca, ölçeğin ölçmenin değişmezliği (measurement invariance) cinsiyet, sosyal sınıf ve gelir gruplarına göre test edilmiştir. Elde edilen bulgular, faktörlerin sayısını ve yapıları bu demografik gruplar arasında eşit olduğunu göstermiştir: cinsiyet ($\chi^2(1228) = 2732.59$, $p < .001$, CFI = .90, RMSEA = .05, 90% CI, and SRMR = .05), sosyal sınıf ($\chi^2(1228) = 2781.71$, $p < .001$, CFI = .90, RMSEA = .05, 90% CI, and SRMR = .06) ve gelir grupları ($\chi^2(1228) = 2837.19$, $p < .001$, CFI = .89, RMSEA = .05, 90% CI, and SRMR = .06). Bu, ölçeğin farklı gruplarda karşılaştırılabilir ölçümler sağladığını teyit etmektedir. Ek olarak, ölçeğin farklı yapılarla olan korelasyon katsayıları incelenmiştir. Ölçek, alışma nitelikliliği ve işten ayrılma niyeti ile pozitif yönlü anlamlı ilişkiler gösterirken; iş doyumunu, ücret doyumunu ve anlamlı iş ile negatif yönlü anlamlı korelasyonlar sergilemiştir. Bu sonuçlar, ölçeğin yapı geçerliliğine dair güçlü kanıtlar sunmaktadır.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları kapsamında, iç tutarlılık katsayıları olan Cronbach Alpha değerleri hesaplanmıştır. Bu katsayılar, ölçeğin alt boyutları ve toplam için yüksek düzeyde iç tutarlılık göstermiştir. Elde edilen Alpha katsayıları şunlardır: düşük ücret alt boyutu için **.96**, statü uyuşmazlığı için **.95**, saat uyuşmazlığı için **.87**, çalışmada alanı için **.93** ve yoksulluk ücretli istihdam için **.96**.

Ölçeğin genel iç tutarlılığı da oldukça yüksek bulunmuştur; ölçeğin toplam için Cronbach Alpha katsayısı **.95** olarak hesaplanmıştır. Bu yüksek güvenilirlik değerleri, Öznel Eksik İstihdam Ölçeği'nin farklı alt boyutları ve genel olarak ölçeğin, ölçmek istediği yapıyı tutarlı bir şekilde

ölçütünü ve dolayısıyla araştırmalarda güvenle kullanılabileceğini göstermektedir.

Faktör Analizi

Öznel Eksik İstihdam Ölçeği'nin faktör yapısını belirlemek ve doğrulamak amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir. Bu analiz, ölçeğin teorik olarak beklenen yapısını ampirik verilerle ne kadar uyumlu olduğunu değerlendirmiştir. Analiz sonucunda, ölçeğin 6 faktörlü bir yapısının en iyi uyumu gösterdiği tespit edilmiştir. Bu 6 faktörlü modelin uyum indeksleri oldukça güçlüdür: $\chi^2(614) = 1738.36$, $p < .001$, $\chi^2/df = 2.83$, $AIC = 1,916.36$, $CFI = .92$, $RMSEA = .06$, $90\% CI$, $SRMR = .05$.

Bu istatistiksel değerler, 6 faktörlü modelin verilerle yüksek düzeyde bir uyum içinde olduğunu ve ölçeğin yapısal geçerliliğinin iyi olduğunu ortaya koymaktadır. Faktör yapısının netliği ve uyumu, ölçeğin öznel eksik istihdam yapısını çok boyutlu bir şekilde başarıyla bir şekilde ölçtüğünü desteklemektedir. Bu faktörler, düşük ücret, statü uyumsuzluğu, saat uyumsuzluğu, çalışmaya alan ve yoksulluk ücretli istihdam gibi farklı eksik istihdam veçhelerini temsil etmektedir.

Araç

Test Türü: Uyarlama

Format: 7'li Likert Ölçeği (1= kesinlikle katılmıyorum - 7= kesinlikle katılıyorum)

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Türk çalışanlar

Yaş Grubu: Yetişkin işgücü popülasyonu

Popülasyon Detayları: Türkiye'deki çeşitli sektörlerde çalışan bireyler.

Test Metodolojisi: Bireylerin kendi algılarına dayalı olarak, mevcut iş koşulları ile beklentileri arasındaki uyumsuzlukları değerlendiren öz bildirimli bir anket formatı.

Anahtar Kelimeler

Eksik İstihdam, İş Yaşamı, Psikolojik Ölçüm, Ölçek Uyarlaması, İş Tatmini, Kariyer Psikolojisi, Çalışma Psikolojisi, Ölçmenin Değerliliği, Cronbach Alpha

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlama Numarası: Mevcut Değer

Kurum E-posta Adresleri: aysenur@omu.edu.tr (Ayşenur Büyükgöze Kavas için)

Yazışma Adresi: Mevcut Değil

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçeğin kullanımı için araştırmacıların sorumlu yazar Ayşenur Büyükgöze Kavas ile iletişime geçmeleri önerilir. Ölçeğin akademik ve araştırma amaçlı kullanıma ilişkin spesifik ücret bilgisi belirtilmemiştir. Testin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları 2021 yılında yayınlanan makale kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Kaynaklar

Buyukgoze-Kavas, A., Allan, B. A., Turan, M., & Kirazci, F. (2021). Context and validation of the Subjective Underemployment Scale among Turkish employees. *Journal of Career Assessment*, 29(2), 283-302. <https://doi.org/10.1177/1069072720961542>

Makalenin tam metnine buradan ulaşılabilir: journals.sagepub.com

Orijinal PDF buradan indirilebilir: [oznel-eksik-istihdam-olcegi-toad.pdf](https://www.arabpsychology.com/oznel-eksik-istihdam-olcegi-toad.pdf)

Öznel Eksik İstihdam Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Aldığım ücret benimle aynı niteliklere sahip olan kişilere kıyasla daha düşük (Madde 1).

Eğitim seviyeme göre çalıştığım iş yerinde daha yüksek bir konumda olmayı hak ediyorum (Madde 12).